

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

D I R E C T O R : C I R U E C O N O M U

Licențiat în drept din Paris, Consilier la Inalta Curte de casație

PRIM-REDACTOR: ION N. CESARESCU

REDACTOR-PROPRIETAR: I. S. CODREANU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România 40 lei
 6 luni 20 "
 3 luni 10 "
 Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
 sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația

București, CALEA RAHOVEI—5

Lângă Palatul Justiției

TELEFON № 16/98

Cu începere de azi «Curierul Judiciar», conform tradiției sale, în tot timpul vacanței (Iulie și August) va eși la câte 15 zile, astfel numărul viitor va apare la 16 Iulie a. e.

S U M A R

Faptele ilicite.—Delictele quasidelictele (urmare) de d-l C. Nacu;

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de casație s. II: *Moise sin Luzic, recurs corecțional, cu o Adnotație de d-l Victor Al. Duculescu;*

Tribunalul jud. Muscel: *Dumitru Din Soare cu Sandu Mihai, cu o Observație de Iscod;*

Jud. ocolului Ialomița-Bilciurești (Dâmbovița): *Pavel Gheorghe Predescu cu D-tra Gh. Predescu și alții.*

FAPTELE ILICITE

Delictele, Quasidelictele

(Urmare *)

Mai departe, legea declară răspunzător pe stăpân sau pe comitent pentru fapte comise de servitor sau de prepus, în exercițiul funcțiunii care i s'a încredințat.

Stăpânii răspund de faptele servitorilor în execuțiunea serviciului lor. Stăpânul a avut mai mult sau mai puțin alegerea persoanei căreia a încredințat un serviciu, și atât mai rău pentru el dacă nu s'a asigurat că are să îndeplinească acest serviciu.

Stăpânul însă nu răspunde decât de acele fapte ale servitorului pe cari acesta le comite în executarea serviciului său. Așa, un vizitiu calcă pe cineva sau lovește o trăsură. Stăpânul nu mai răspunde însă de delictele sau de quasidelictele comise în afară de serviciul său. Așa, de exemplu, stăpânul nu mai răspunde de un asasinat sau un furt comis de servitorul său.

Aceeaș răspundere cade pe comitent pentru prepusul său. Stăpânul ca și comitentul nu pot să se sustragă dela răspundere, dacă ar voi să justifice că au făcut tot ce le-a stat prin putință pentru a împiedica pe servitor sau prepus a comite faptele.

*) Vezi Curierul Judiciar No. 47 și 48 din 1909.

Curtea din Rouen, 18 Noemvrie 1905 (*Gazette du Palais*, 16 Decemvrie 1905), a făcut răspunzătoare o societate de tir pentru rănile cauzate din imprudență de niște soldați, aflați sub autoritatea societății, și însărcinați ca marcatori.

Sunt hotăriri judecătorești cari fac responsabili pe patron pentru abuzul prepusului în exercițiul funcțiunii. Casația franceză, Camera criminală, scoate această soluție din datoria patronului de a face o alegere nimerită în persoana prepusului (*Gazette des Tribunaux*, 20 Aprilie 1907). Soluțiunea aceasta poate fi discutabilă.

În afară de chestiunea de a se ști până unde un om de știință sau artă răspunde în practica lui, se discută dacă o administrațiune ar răspunde pentru greșelile subalternilor săi. Astfel, Curtea din Dijon, 18 Martie 1903, (D. 1904. 2. 134), în speța judecată, și anume dacă asistența publică e responsabilă de greșelile medicilor săi, face distincțiunea între cazul când ar fi o eroare în exercițiul artei, pentru care nu este responsabilă; sau ar fi o culpă în exercițiul serviciului, pentru care asistența este responsabilă că nu a supravegheat mai de aproape serviciul. Curtea din Grenoble, 26 Octomvrie 1901, (D. 1904. 2. 157) declară apărută administrația de orice răspundere, exceptându-se cazul când ar exista între ea și medic relațiuni identice cu acelea între comitent și prepus.

Este indiferent dacă comitentul este o persoană fizică sau o persoană juridică, o societate, etc.

Este de asemenea indiferent dacă ar fi vorba de o instituțiune publică dependentă chiar de Stat, județ sau comună, precum Direcțiunea drumurilor de fier, Casa de depuneri, Direcțiunea poștelor, etc.

Relativ chiar la Stat și comună se prezintă chestiunea gravă a se ști de cari anume fapte ale reprezentanților lor răspund Statul și comuna.

Mai întâiu Statul și comuna având un patrimoniu al lor, având adică domeniul privat, și chiar public, vor fi ținute de faptele acelor cari ad-

ministrează acest patrimoniu. Răspunderea are loc nu numai pentru ceea ce se petrece cu ocaziunea administrării averii particulare, cum, de exemplu, o călcare de pământ, un fapt de rea vecinătate, dar și pentru faptele relative la acele administrațiuni publice, cari sunt exclusiv ale lor. Astfel, Statul, comuna, răspund de faptele funcționarilor dela poștă și telegraf, agenților vamali, perceptorilor de contribuțiuni directe sau îndirecte, regiei monopolurilor, etc.

Răspunderea mai are loc și chiar pentru unele fapte de pură administrațiune publică. Astfel, Statul și comuna răspund de pagubele aduse cu ocaziunea unor lucrări publice, de exemplu regularea apelor, construcțiunea șoselelor sau drumurilor.

Dar nu este acesta punctul principal din care trebuiesc privite Statul și comuna. Scopul creațiunii lor este cu totul altul. Statul și comuna sunt rezultatul unirii la un loc al atâtor indivizi cari formează o colectivitate, cu o întreagă organizațiune. Autoritatea se manifestă prin o mulțime de acte, cari tind a face să ție strânse legăturile între cei cari formează aceste mari unități.

Actele de autoritate ale acelor chemați a le împlini și cari sunt astfel îmbrăcați cu o parte din suveranitate, oricât de ilegale și arbitrare ar fi, ori din ce scop ar fi pornite, nu se fac răspunzători de ele decât numai pe cel ce le împlinește, fără ca Statul sau comuna să fie atinse. Așa, un ministru, un prefect, un agent polițienesc, un primar nu obligă pe Stat, județ sau comună, prin actele abuzive de autoritate ce ar comite în calitate de reprezentanți ai autorităților și ai forței publice. O expulzare, o arestare ilegală, o violare de domiciliu, un falș în acte stării civile nu dau loc decât la răspunderea personală a celui care le-a împlinit, iar Statul sau comuna este la adăpost de orice răspundere.

Tot pentru acest motiv Statul nu răspunde de hotărârile și celelalte acte ale celor ce compun puterea judecătorească, care ca și cea legislativă și executivă este o reprezentațiune a suveranității. O autorizare ilegală pentru înstrăinarea unui bun dotal, o omologare pentru facerea unui act de administrare a averii unui incapabil, ori cu câtă rea credință ar fi date, și oricât de păgubitoare ar fi, nu privesc pe Stat.

Nu tot astfel trebuie să se decidă cu abuzurile comise de depozitarii publici, precum ar fi grefierii, portăreii, etc. Aceștia sunt considerați ca prepușii autorității ce reprezintă și fac răspunzătoare această autoritate de abuzurile comise de ei în calitatea arătată. Aceste soluțiuni sunt confirmate de jurisprudență, atât străină cât și de a noastră; astfel, Statul nu răspunde de faptul președintelui,

în mâna cărui s'a făcut o depunere (*Bul. Cass. No. 37, 1887*). Statul nu răspunde de faptul suptantului care execută un ordin al tribunalului, chiar dat cu exces de putere (*Bul. Cas. s. I, pag. 929 din 1879, citat de Blancfort art. 1000 No. 7*). Contra: Statul răspunde de faptul judeului de instrucțiune, căruia s'a încredințat ceva cu ocaziunea cercetării unui delict. (*Cas. I, 17 Iunie 86, citat de Stern, art. 1000 No. 7*). Statul nu răspunde de magistrat și profesor (*Cas. 26 Fevruarie 80 cit. de Stern, art. 1000 No. 11*). Statul răspunde de sustragerile grefierului (*Buletin p. 10 din 1884, pag. 243 din 1884, pag. 82, din 1885. C. B. S. III, Dreptul No. 49 din 1886*).

Statul răspunde de agenții postali (*Cas. I, pag. 322 din 1874*). Comuna este responsabilă de quasicontractul primarului (*Cas. 17 Iunie 1880, cit. Stern, art. 1000 No. 9*).

Legea face răspunzător și pe «proprietarul unui animal, sau pe acela care se servește cu dânsul în cursul serviciului..... de prejudiciul cauzat de animal, sau că animalul se află sub paza sa, sau că a scăpat». (*Art. 1001 din Codul civil*).

Acel ce are un animal este dator să aibă grija ca să nu facă vreun rău cuiva, și dacă un asemenea rău se cauzează, stăpânul animalului este dator să-l repareze, ca unul ce a neglijat supravegherea.

Dacă acest animal s'a dat de proprietar altuia, pentru a se servi de el, cu orice titlu ar fi, despăgubirea privește pe cel cărui a fost încredințat. Așa, cel ce închiriază un cal, un câine de vânătoare, răspunde de paguba adusă de animal în acest timp.

Această răspundere, din partea persoanelor ce au un animal sub supraveghere, nu are loc dacă această supraveghere este întâmplătoare și de scurtă durată. Jurisprudența franceză o aplică însă hotelierilor, cum ar fi, de exemplu, pentru caii clienților aflați în grajd, fierarilor și chiar medicilor veterinari. Pentru acești din urmă, însă, soluțiunile mai în genere admise sunt contrazise de unele deciziuni (Vezi în special, Curtea din Paris, 26 Oct. 1905, *Gazette des Tribunaux*, 31 Dec. 1905).

O altă chestiune, ce se discută, este de a preciza dacă proprietarul unui animal este răspunzător față chiar de prepusul cărui i s'a întâmplat un accident. Jurisprudența în general este pentru soluțiunea afirmativă, cu toate că supravegherea propriu zisă o are prepusul sau servitorul, patronul putând fi cu totul absent. Se interpretă însă art. 1001 în acest înțeles extensiv, bazându-se pe ideea că proprietarul scoate un folos din posesiunea animalului, *ubi emolumen-*

tum, ibi onus esse debet. (Vezi Cas. franceză, 14 Martie 1902, S. 1902, 1. 309).

Legea nu distinge între animalele sălbatice și cele domestice. Jurisconșulții romani ziceau că un animal sălbatic devine *res nullius*, din momentul în care și-a recăpătat libertatea (Inst. Just. C. II, Tit. I, § 12 și 13). La aceasta face aluziune art. 1001, prin cuvintele *sau că animalul se află sub paza sa, sau că i-a scăpat*. Se înțelege că dacă un animal sălbatic, câștigându-și libertatea, a pătruns în pădure, ori în munte nu se mai poate zice că el mai are vreun stăpân.

Tribunalul din Tuluza, 2 Dec. 1904 (*Pandectes fr.*, 1905, 2. 106), consideră responsabil pe proprietarul de stupi de albine pentru stricăciunile albinelor. Soluțiunea este îndoelnică, căci paza riguroasă a albinelor nu s'ar putea face. Este preferabilă părerea Curții din Paris (31 Oct. 1889, D. 90. 2. 108), care cere să existe o culpă din partea proprietarului.

Legea, în articolul 1002 din Codul civil, mai face răspunzător pe proprietarul unui edificiu de prejudiciul cauzat prin ruina edificiului, când ruina este urmarea lipsei de întreținere. Redactorul Codului civil s'a inspirat dela romani. La romani vecinul unui edificiu, care amenința să cază în ruină, era în drept să ceară a se dărâma clădirea și în caz de refuz, prin acțiunea *damni infecti*, putea lua în stăpânire clădirea și locul.

Cuvântul de edificiu se ia în înțelesul cel mai larg. Orice construcțiune, a cărei dărâmare provenită din lipsă de întreținere sau rea construcțiune, a cauzat pagube, face pe proprietarul ei responsabil față de dăunat.

Alături de răspunderea pentru construcțiunile, proprietatea noastră, trebuie să punem răspunderea pentru daunele cauzate de *lucrurile aflate sub paza noastră*. (Art. 1000, la finele aliniatului I).

Practica dă acestei răspunderi o aplicațiune foarte întinsă. O companie de electricitate este răspunzătoare, față de abonații săi, pentru daunele cauzate de instalațiune, sau de un accident întâmplat cu mănuierea lampei (Curtea din Grenoble, 6 Noemvrie 1906, *Le Droit*, 28 Noemvrie 1906) sau din căderea unui fir electric (Curtea din Lyon, 25 Aprilie 1899, D. 1904. 2. 257). Locatarul răspunde de pagubele cauzate de apa străcurată în etajele inferioare (Trib. Senei, 23 Ian. 1903, *loco citat*), etc.

Curtea din București, secțiunea III-a (13 Febr. 1907, *Dreptul* 21 din 1907), cu ocaziunea unui proces de accident de automobil, face această distincțiune „întru cât în cazul art. 998 din Codul civil, cel ce reclamă trebuie să facă dovadă că adversarul său se găsea în culpă, iar în ipoteza

art. 1000 din Codul civil prejudiciatul n'are să stabilească altceva decât că dauna de care se plânge i-a fost cauzată de lucrul care se găsea în paza defendorului, fiindcă responsabilitatea acestuia își are sursa nu în greșeala comisă, dar în riscul creat prin introducerea, în mijlocul semenilor săi, a unor industrii sau mașini periculoase, de cari trebuie să rămâe garant, independent de orice culpă ar comite“. Este însă de observat că aplicarea acestei regule necontestate se face asupra unei spețe cu totul nepotrivită. În adevăr, găsim în această deciziune considerantele următoare :

«..... Cauza acestei întâmplări neplăcute este vina intimatului, care..... în loc să oprească automobilul până se descurcă strada, a părăsit dreapta, a ocolit tramwayul și a apucat pe partea stângă.

«Considerând că, în speță, intimatul mărturiște singur că a călcat cu automobilul,..... că astfel culpa lui e evidentă».

Așa că, în speța judecată, Curtea avea de acordat despăgubiri pentru un fapt ilicit, provenit din culpa proprietarului unui vehicul, iar nu pentru daunele cauzate de un lucru.

§ III

Faptul păgubitor

Dacă faptul nu păgubește pe nimeni, nu este nici un interes a fi pus în vedere. Interesul însă poate fi material sau moral, după cum iarăș poate fi privat sau public.

Delictul și quasidelictul însă diferă între ele prin aceea că delictul cere în totdeauna, din partea celui care îl comite, intențiunea de a o păgubi, pe când în quasidelict această intențiune lipsește. Acesta a făcut să se zică că într'un delict răspunderea există pentru *facta dolosa*, pe când într'un quasidelict pentru *facta culposa*.

Am văzut discuțiunea ce se face, pentru a ști dacă o pagubă morală poate îndreptăți pe dăunat a cere despăgubire.

Asupra elementului prejudiciabil, necesar pentru existența responsabilității civile, judecătorul are rolul de a observa, după împrejurări, dacă, în afară de cazurile în cari legea prezumă culpa, se stabilește relațiunea lui cu un fapt ilicit. Această relațiune între dauna suferită cu faptul nepermis este esențială, pentru că, după cum spune Planiol, II, 907, hotăririle cari nu ar stabili cu suficiență această relațiune sunt casabile.

Se discută, însă, dacă convențiunea de a nu fi răspunzător este valabilă. În Franța, jurisprudența admite validitatea clauzei *ne dolus proestetur*, dar îi reduce efectul numai în ce privește sarcina probării culpei. Această clauză are apli-

cațiuni uzuale în materie de transport, unde în general se admite că răspunderea întreprinzătorului este delictuală (vezi în deosebi o hotărîre celebră a Casațiunii franceze, 10 Nov. 1884. S. 85. 1. 129).

§ IV

Despăgubirea datorită

Cel ce comite un fapt ilicit este dator atât paguba suferită—*damnum emergens*, cât și câștigul ce se pierde,—*lucrum cessans*. Despăgubirea nu poate însă fi dată decât numai ca consecință directă a faptului ce a cauzat-o. Pot zice că faptul imputat mi-a adus paguba cutare sau m'a împiedicat dela câștigul cutare; nu mai pot zice, de ex., că faptul mi-a cauzat răul cutare și dacă acest rău nu era cauzat, puteam avea cutare câștig. De altă parte însă nu se caută dacă paguba a putut sau nu a putut fi prevăzută.

Despăgubirea însă trebuie mărginită la paguba sau câștigul direct suferit sau pierdut.

Cel ce cade în instanță este dator să dea părții celeilalte cheltueli de judecată (art. 145 din Codul de Procedură civilă). Pe lângă aceste cheltueli art. 138 din Procedura civilă vorbește și de condamnarea la daune-interese. Asupra fixării acestor daune-interese, pentru care Curtea de casațiune nu are control, judecătorul va avea în vedere buna sau reaua credință a aceluia ce a pierdut. Așa, în Franța s'a decis că colateralii, cari contestând unei rude starea sa civilă, nu au reușit, pot fi condamnați solidaricește pentru paguba cauzată, fie materială, fie chiar morală. Tot astfel se condamnă acei cari se constată că acționează o casă de comerț, numai cu intențiunea de a aduce atingere reputațiunii sale (vezi cazurile prevăzute de Dalloz, art. 1382, No. 247—271). În practica română nu se acordă niciodată asemenea despăgubiri. Chiar cheltuelile de judecată nu se dau așa cum ele sunt cerute de art. 146 din Procedura civilă. Există la noi ideea că condamnarea la cheltueli de judecată prea însemnate ar putea intimida pe cei ce se găsesc violați în dreptul lor, de a căuta reparațiunea ce li se cuvine. Ultimul alineat al art. 147, introdus de noul cod de procedură tinde și îndreaptă întru câtva practica de până acum (vezi Christescu art. 998, No. 30 și 31).

Dacă un delict sau un quasidelict s'a comis de mai multe persoane, art. 1003 le declară solidarare pentru despăgubirea răului cauzat. Acest articol este introdus de legea română, care confirmă astfel practica franceză. Legea franceză, prin art. 55 din Codul penal, face solidari pe codelicuenți pentru plata amenzilor la cari poate fi condamnat fiecare din ei. Această măsură este

aspru criticată, pentru că ea face să sufere unul pedeapsa impusă altuia. Legea română, mulțumindu-se a crea solidaritatea numai pentru despăgubiri, a dat o soluțiune conformă principiilor de drept.

Curtea de casațiune a făcut o aplicare a art. 1063, declarând solidari pe membrii Comitetului permanent cari comiseser împreună un quasidelict (*Buletin* 1880, sec. I, p. 234 cit. de Blancfort, art. 1003, No. 3).

Dacă victima a comis vreo imprudență, autorul faptului păgubitor poate să fie apărât? Soluțiunea poate varia două împrejurări. Neapărat că dacă cel ce a cauzat răul nu are să și impute nimic, nu poate fi ținut la despăgubiri. Dacă însă s'a comis vreo greșeală, imprudența victimei nu poate pune pe autor la adăpostul răspunderii; însă se poate că această răspundere să fie micșorată (vezi Dalloz, C. ann., art. 1383, No. 309 și cazurile citate de Laurent, XX, No. 485—492).

Nu are acțiunea în despăgubire decât acela ce a suferit răul. Cu toate acestea se poate întâmpla ca un altul să fie în drept a cere despăgubiri, atunci adică când răul s'ar răsfrânge și asupra sa. Așa se explică cum membrii familiei aceluia căzut victimă pot cere și obține despăgubiri (vezi cazurile prezentate de Dalloz, C. ann., art. 1382, No. 27 — 34. Christescu, art. 998, No. 71 — 72).

Acțiunea poate fi exercitată și de moștenitorii victimei și chiar de creditorii săi, dacă răul s'a produs în averea sa; pe când ea nu se poate intenta decât de victimă și moștenitorii săi, dacă răul s'a produs în persoana sa. În acest caz acțiunea poate fi continuată numai de succesorii victimei. (C. Ger., art. 844.—C. Feder., art. 52).

C. NACU

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, S. II

Audiența dela 3 Iunie 1909

Președinția d-lui N. MANDREA, președinte

Moise sin Luzic, recurs corecțional

Legea recrutării.—Fraudă la această lege. — Circumstanțe ușurătoare.—Efectele lor în materie de delict — (Art. 60 din Codul penal și 81 din Legea recrutării).

Judecătorii, în materie de delict, atunci când constată circumstanțe ușurătoare, sunt obligați să reducă pedeapsa sub minimul prevăzut de lege.

Deciziunea 1537/909. — Casată deciziunea corecțională cu No. 95/909 a Curții București, s. III, în urma recursului lui Moise sin Luzic.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat Victor Duculescu, în dezvoltarea motivelor de casare; și

Pe d-l procuror St. Stătescu, în concluziuni,

Deliberând,

Asupra motivului de casare :

«Exces de putere și violarea dispozițiilor art. 60 din Codul penal, combinat cu art. 81, alin. 2 din Legea recrutării. În adevăr, Curtea de apel, prin deciziunea ce atacăm, socotește că bine a dat două luni închisoare Trib. Ilfov, s. IV, prin sentința cu No. 810/908, dată asupra opozițiunii făcută de recurent și o menține în totul ca fiind legală. Ori, cum textul art. 81, alin. 2 din Legea recrutării pedepsește cu închisoare dela 1—6 luni pe cei ce se fac pasibili de pedeapsa prevăzută în acest articol, tribunalul aplicând și art. 60 din Codul penal, urma să dea deci o pedeapsă cu un grad mai jos, sau în orice caz o pedeapsă sub minimul special, adică mai puțin ca o lună, nu două cum a dat. Procederea instanțelor de fond face ca deciziunea să fie casabilă, ca fiind dată cu exces de putere și violarea dispozițiilor legii penale mai sus arătate».

Având în vedere deciziunea supusă recursului, prin care recurentul a fost condamnat la 2 luni închisoare corecțională pentru delictul prevăzut de art. 81, alin. 2 din Legea recrutării, făcându-se și aplicațiunea art. 60 din Codul penal ;

Considerând că pedeapsa prevăzută de citatul art. 81 este dela o lună până la 6 luni ;

Considerând că atunci când se recunosc circumstanțe atenuante, judecătorii sunt, precum zice legea, autorizați să aplice o pedeapsă care să fie sub minimul prevăzut de lege pentru faptul de care inculpatul s'a făcut culpabil, de oarece dacă și fără aplicarea art. 60 din Codul penal judecătorii pot să dea până la minimul pedepsei prevăzut de articolul aplicat, apoi constatarea circumstanțelor ușurătoare ar fi fără nici o însemnătate și n'ar avea nici un efect, dacă pe temeiul art. 60 judecătorii nu ar fi datori să reducă pedeapsa sub minimul ;

Că, în speță, fiind constatate circumstanțe atenuante, Curtea nu putea să condamne pe recurent decât sub minimul de o lună prevăzut de art. 81, alin. 2 din Legea recrutării ;

Că condamându-l la 2 luni, Curtea de apel a violat dispozițiunile art. 60 din Codul penal, așa că motivul de casare e întemeiat ;

Pentru aceste motive, în desacord cu d-l procuror, casează, etc.

ADNOTAȚIE. — Modul cum este redactat cunoscutul articol 60 din Codul penal (463 fr.), care mai nu lipsește din nici o hotărîre corecțională a instanțelor noastre judecătorești, a dat loc în practică la o dificultate pe care atât instanțele noastre superioare, cât și cele din Franța, au tranșat-o contrariu de cum hotărăște deciziunea de față.

În adevăr, art. 60 din Codul penal, în primele sale aliniate vorbind de efectul pe care-l are constatarea circumstanțelor atenuante în materie de crimă, zice categoric că pedepsele se vor modifica după cum urmează: «Dacă pedeapsa este munca silnică pe viață, Curtea va aplica munca silnică pe timp mărginit, ori reclusiunea; dacă pedeapsa este munca silnică pe timp mărginit, Curtea va aplica maximumul închisorii; și, în fine, dacă pedeapsa este reclusiunea sau maximumul închisorii, Curtea va aplica închisoarea corecțională, fără a o putea reduce la mai puțin ca un an». Cu alte cuvinte, judecătorii sunt obligați de lege să reducă pedeapsa cu un grad mai jos; textul articolului este *categoric și imperativ*.

În ultimul aliniat al art. 60, atunci când este vorba de efectul aplicării aceluiaș articol în materie de delict, legea nu mai întrebuintează cuvintele: pedepsele se vor modifica, ci zice că instanțele corecționale *sunt autorizate*, atunci când constată circumstanțe atenuante, să reducă pedeapsa închisorii până la minimumul de 15 zile și chiar mai jos, cum și amenda la minimum de 26 lei sau chiar mai jos, adăugând că tribunalele *pot să substituie* în acest caz închisorii amenda, fără a se putea cobori mai jos de simplă poliție.

De aci majoritatea autorilor ¹⁾ și jurisprudența de până acum ²⁾, fac o distincțiune între efectul pe care-l are constatarea circumstanțelor atenuante în materie de crimă și acel pe care-l are în materie de delict, zicând: «În materie de crimă este obligat judecătorul, când sunt circumstanțe atenuante, să reducă pedeapsa cu un grad mai jos, în materie de delict nu; este o simplă facultate pentru el și chiar dacă recunoaște circumstanțe atenuante, chiar dacă aplică art. 60 din Codul penal, poate să dea o pedeapsă variind între maximumul și minimumul prevăzut de articolul din Codul penal aplicabil, fără a viola dispozițiunile art. 60».

Această interpretare socotim că nu este nici justă și că păcătuiește și ca logică, fapt pentru care preferim cealaltă părere, foarte bine expusă în I. Haus «Principes généraux du Droit pénal belge».

«Legiitorul, zice Haus ³⁾, nu a putut să voiască a aplica un principiu diferit în materie de delict, de acela prevăzut în materie de crimă, fără a se pune în vădită contradicțiune.

«În adevăr, art. 85 al. 1 (60 al. ultim al nostru) pare că autoriză numai tribunalele să reducă închisoarea și amenda, în caz de recunoaștere de circumstanțe atenuante, dar cuvântul „*pot*“ vrea să zică că judecătorii au facultatea de a scobori una sau alta din pedepse, chiar dedesubtul minimumului general al pedepselor corecționale, cu alte cuvinte să le substituie pedepse de simplă poliție. Această reducțiune, sau mai bine zis această schimbare de pedeapsă, este în facultate judicis, cum este și al doilea grad de atenuare în materie criminală, dar coborîrea pedepselor corec-

¹⁾ Blanche, t. 6, No. 698; Chauveau et Hélie, t. 6, No. 2702; Garraud, t. 2, No. 156, care, deși adoptă acest sistem, îl găsește rațional criticabil. I. Nypels et I. Servais, «Code pénal belge», t. I, pag. 254, p. 1.

²⁾ Cas franceză, 15 Ianuarie 1852, afacerea Cachy (S. 52. 1. 678, Dal. 52. 5. 417) citată în Carpentier și Frèrejoubert, du Saint, tom. 11, punct. 110.

Cas. română, s. II, din 17 Dec. 1890, publicată în *Buletin* pe anul 1890, pag. 396 și în Barozzi, t. I, pag. 255 punct. 5.

³⁾ Op. cit. vol. II, pag. 846, nota 6. A se vedea în acelaș sens articolul d-lui Albert Desjardins din *Revue critique* pe 1886, pag. 6 și 7. tom. 15, care invoacă în sprijin lucrările pregătitoare ale Codului penal francez, art. citat de Garraud în tom. 2, p. 252.

ționale sub minimul lor special este obligatorie pentru tribunalul care a constatat circumstanțe atenuante».

De altfel, întrebăm: este logic ca atunci, când un judecător ar găsi că e locul să aplice art. 60, să nu fie obligat să reducă pedeapsa sub minimul prevăzut de lege?

Bine înțeles că nu; întru cât faptul că judecătorul constată circumstanțe ușurătoare și le declară în hotărîrea sa, însemnează că el singur își dă seama că pedeapsa minimă prevăzută de legea penală este prea mare în raport cu faptul comis și că trebuie să o reducă, să o proporționeze cu vina. Ca consecință, el este obligat să dea mai puțin decât minimul pedepsei; altfel, art. 60 din Codul penal nu ar mai avea nici o însemnătate, judecătorul putând foarte bine să dea o pedeapsă variind între maxim și minim fără a face și aplicațiunea acestui articol.

Credem că am dovedit, așa dar, că sistemul acesta este cel bun; iar deciziunea Inaltei Curți, ce adnotăm, și care adoptă această părere, este menită să fixeze jurisprudența noastră în sensul adevăratelor principii de drept.

Victor Al. Duculescu
Avocat

TRIBUNALUL JUDEȚULUI MUSCEL

Audiența dela 14 Martie 1909

Președenția d-lui CONST. ROMANO, judecător de ședință

Dumitru Din Soare cu Sandu Mihai

Sentiința civilă No. 106

Contract de anticreză. Dacă un asemenea contract se cere a fi scris și transcris ad solemnitate.—Transcrierea unui asemenea act. Pentru ce anume e cerută de legiuitor? — Dispozițiunile art. 1697 din Codul civil în privința modului cum se impută fructele imobilului.

1. Deși anticreza constituie un drept real și imobiliar, totuș contractul scris și transcrierea lui nu se cere ad solemnitate, ci ad probationem, cu atât mai mult cu cât legiuitorul român s'a depărtat de cel francez prin faptul că cere un contract scris numai dela 150 lei în sus.

2. Transcrierea actului de anticreză este cerută de legiuitor numai spre a fi opozabil actul și terților persoane; în ce privește însă părțile contractante el este perfect valabil chiar fără această transcriere.

3. Dispozițiunile art. 1697 din Codul civil, după cari fructele imobilului se impută asupra dobânzilor datorite și apoi asupra capitalului creanței, trebuie luate în sensul că, numai dacă prisosesc din fructe ele se vor imputa și asupra capitalului.

Tribunalul,

Având în vedere cartea de judecată civilă No 14/908 a Judecătoriei rurale Leordeni, cum și apelul făcut de reclamantul Dumitru Din Soare;

Având în vedere că acest reclamant, prin acțiunea și apelul său, tinde să revendice o bucată de pământ de la Sandu Mihai, din aceeaș comună, pe motiv că-l deține fără drept;

Având în vedere că, în genere, acțiunea în revendicare se îndreaptă contra celui ce deține pământul;

Că, în speță, părțul Sandu Mihai, cel ce deține pământul, nu pretinde nici un drept de proprietate și nici nu neagă calitatea de proprietar a reclamantului, dar totuș opune dreptul său de folosință asupra acestui pământ, drept justificat pe baza contractului de anticreză intervenit între el și reclamant, contract aflat la dosar și legalizat de Primăria comunei Leordeni și prin care reclamantul Dumitru Soare, împrumutându-se dela Sandu Mihai cu 132 lei, dă acestuia în folosință bucată de pământ în chestiune, drept procente până la achitarea sumei împrumutate;

Având în vedere că deși anticreza constituie un drept real și imobiliar, totuș contractul scris și transcrierea lui nu se cere «ad solemnitate» ci «ad probationem», cu atât mai mult cu cât legiuitorul român s'a depărtat de cel francez, prin faptul că cere contract scris numai dela 150 lei (vechi);

Astfel fiind, devine nefondată obiecțiunea reclamantului, că contractul de anticreză nu e valabil, nefiind autenticat de tribunal, ci numai de primar, căruia nu i s'a dat prin Legea de autentificarea actelor această putere;

Intr'adevăr, art. 1698 din Codul civil prevede că «acest contract trebuie să fie făcut în scris și transcris, întru cât este o datorie mai mare de 150 lei»;

De unde rezultă că contractul poate fi făcut chiar sub semnătură privată;

Având în vedere, de asemenea, că transcrierea este cerută de legiuitor numai spre a fi opozabil actul și terților persoane, dar în ce privește părțile contractante, el este perfect valabil chiar fără această transcriere;

Având în vedere că dispozițiunile art. 1697 din Codul civil, după cari fructele imobilului se impută asupra dobânzilor datorite și apoi asupra capitalului creanței, trebuie luate în sensul că numai dacă prisosesc din fructe se vor imputa și asupra capitalului, deci legală a fost și convenția părților, în speță, ca fructele să fie echivalentul dobânzii;

Având în vedere că nu s'a dovedit că chiar pământul cuprins în anticreză este rural, și nici nu s'a stabilit că părțul n'ar fi în condițiunile prevăzute de legea rurală, spre a putea dobândi pământ rural în cazul în care contractul de anticreză s'ar considera drept o înstrăinare deghizată;

Că, în deosebi, având în vedere că cererea reclamantului este o acțiune în revendicare, pe când părțul nu pretinde vreun drept de proprietate, ci fi opune contractul de anticreză, urma ca în primul rând, și pe cale principală, reclamantul să fi cerut anularea acestui act de anticreză;

Având în vedere că teama reclamantului de a cădea în autoritatea lucrului judecat, de i se respinge prezenta acțiune în revendicare, nu poate fi serioasă, căci părțul nu tăgăduiește dreptul de proprietate și nici aceeaș cauză nu va fi la o nouă acțiune, spre a se opune autoritatea lucrului judecat (în cazul în care reclamantul ar achita valoarea anticrezei și părțul n'ar restitui pământul);

Văzând și art. 1697, 1698 și 1700 din Codul civil: Pentru aceste motive, redactate de d-l membru de ședință C. A. Romano, Tribunalul respinge ca nefondat apelul, etc.

(ss) C. A. Romano; Emanuel Dimitriu.

OBSERVAȚIE. — Chestiunea de a se ști dacă anticreza este un drept real sau personal, este controversată, însă soluția admisă de Tribunalul Muscel este cea adevărată. Vezi numeroasele autorități citate de d-l D. Alexandresco, în tom. III, ed. a 2-a, p. I, pag. 220 nota 3 și pag. 672, nota 1.

În privința celei de a doua chestiuni judecată de tribunal, nu mai încap, de asemenea, nici o îndoială că actul scris, pentru dovedirea anticrezei, nu este cerut *ad solemnitatem, ci ad probationem*; de unde rezultă că acest contract poate, în lipsa unui act scris, fi dovedit prin mărturisire și jurământ. Vezi Répert. Sirey, v^o Antichrèse, No. 77 și autoritățile citate acolo. Planiol, II, 2497 (ed. a 4-a), etc.

Unii susțin că chiar proba testimonială este admisibilă în privința acestui contract, de câteori există un început de dovadă scrisă, însă această chestiune este controversată. Vezi Répert. Sirey, cod. v^o, No. 78, 79; Acolas, Manuel de droit civil, III, pag. 601, etc.

În orice caz, anticreza fiind, în principiu, un contract unilateral, nu este supusă formalității dublului original cerută de art. 1179. Vezi Répert. Sirey, v^o cit., No. 80 și autoritățile citate acolo.

În cât privește transcrierea anticrezei, pe care o prevede și art. 2 al legii franceze asupra transcrierii ipotecare din 22 Martie 1855, nu mai încap îndoială că ea este cerută numai în privința celor de al treilea, orice publicitate nefiind prescrisă decât în privința terților.

Și fiind că vorbim de anticreză, vom zice în treacăt că acest contract, prohibit de dreptul canonic, mai mult de origină greacă decât romană (Cpr. L. 11 § 1, Dig., De pignoribus et hypothecis, 20, 1) nu servește de cele mai multe ori de cât a ascunde fraudele acelor incapabili de a dobândi imobile. Ca atare ar fi deci de dorit ca anticreza care, din fericire, devine din ce în ce mai rară, să dispară din Codul nostru, întru cât ea nu aduce nici un folos real creditului public. Cpr. D. Alexandresco, Droit ancien et moderne de la Roumanie, pag. 828 (ed. a 2-a).

ISCOD.

Judecătoria Ocolului Ialomița-Bilciurești (Dâmbovița)

Audiența dela 21 Februarie 1908

Pavel Gheorghe Predescu cu Dumitra Gh. Predescu și alții

Pământ rural. — Pământuri date locuitorilor săteni prin legea de împroprietărire din 15 August 1864. — Dacă asemenea pământuri sunt susceptibile sau nu de prescripție.

Indiviziune. — Împărțiala de fapt între comostenitori sau împărțială nerecunoscută de lege. — Dacă o asemenea împărțială poate duce la prescripție.

Acțiune în partaj. — Prescripțibilitatea sau imprescripțibilitatea unei asemenea acțiuni. — (Art. 728, 729, 1846 și 1847 din Codul civil; 815, 816, 2228 și 2229 din Codul civil francez).

1. Deși legea rurală din 15 August 1864, cea interpretativă din 1879 și Constituția din 1884 nu ating chestiunea imprescripțibilității pământurilor rurale, totuși, fiind știut că inalienabilitatea lor este

relativă — de oarece legea permite instrăinarea în anumite condițiuni — un consătean care poate dobândi prin bună învoială proprietatea unui asemenea pământ, poate și prescrie prin faptul posesiunii prelungite, ambele acestea constituind un mod permis de lege pentru a dobândi proprietatea.

Prin urmare, în unele cazuri asemenea pământuri sunt susceptibile de prescripție, chiar în cazul uzurpațiunii din partea unui sătean cultivator de pământ, care însă nu a fost împroprietărit.

2. După principiul stabilit de art. 728 din Codul civil (815 din Codul civil francez) acțiunea în partaj este imprescripțibilă și nu durează decât atât cât ține și indiviziunea. Dar, această indiviziune se sfârșește prin: «partaj» și «prescripție». Nu poate fi, însă, vorba de prescripția extinctivă care se împlinește prin simplul efect al trecerii de timp, fără faptul posesiei. Pe când, din contră, art. următor 729 cere posesiunea necesară pentru o posesie, cu toate condițiunile arătate în art. 1846 și 1847 din Codul civil, prevăzând în același timp că acțiunii în partaj i se poate opune prescripția.

Prin aceasta, de sigur, legea presupune cazul unui comostenitor ce a câștigat pentru el proprietatea unei părți din succesiune printr'o posesie neîntreruptă, publică, liniștită și sub nume de proprietar cu titlu privat, pro suo.

Efectul dar va fi că între comostenitori fiecare se va bucura, în fapt, de partea sa, sau de o parte aproximativ calculată, și uzucapiunea se va împlini astfel, parțial, în profitul fiecăruia dintre ei, act ce va ține locul unui partaj recunoscut de lege și bazat pe prescripție, în virtutea prezumpției că fiecare din comostenitori a posedat în condițiunile de mai sus, și fără opunere din partea celorlalți, atât timp cât nu a exercitat acțiunea în partaj înaintea justiției.

Judecata,

Asupra opoziției civile de față, făcută în termen;

Ascultând pe părți în susțineri, văzând actele aflate în dosar, cum și concluziunile scrise depuse în cauză;

Având în vedere că în principal, și pentru a se vedea întru cât opoziția de față este sau nu întemeiată, nu rămâne fără interes a se cerceta de aproape două chestiuni, puse din oficiu în discuția părților, și anume:

1° Pământurile date locuitorilor săteni prin legea de împroprietărire din 15 August 1864 sunt sau nu prescripțibile?

2° Starea de indiviziune sau împărțiala de fapt între comostenitori, împărțială nerecunoscută de lege, poate duce sau nu la prescripție, când știut este că acțiunea în partaj este imprescripțibilă?

Asupra primei chestiuni:

Având în vedere că deși Legea rurală din 1864, cea interpretativă din 1879 și Constituția din 1884, proclamă inalienabilitatea acestor pământuri pe un timp determinat, fără însă a atinge chestiunea imprescripțibilității lor, totuși știm că inalienabilitatea acestor pământuri nu este absolută, de oarece legea permite instrăinarea lor în anume condițiuni către un consătean

sau comună; că, dar, dacă un consătean poate dobândi prin bună învoială proprietatea unui asemenea pământ, el o poate prescrie și prin faptul posesiei prelungite (art. 1846, 1847 din Codul civil) și unul și celălalt constituind un mod permis de lege de a dobândi proprietatea. Este cert, prin urmare, că în unele cazuri asemenea pământuri sunt susceptibile de prescripție, chiar în caz de uzurpațiune din partea unui sătean cultivator de pământ, care însă nu a fost împroprietărit. (C. Botez: «Legea judecătorilor de ocoale», pag. 226).

Asupra celei de a doua chestiuni:

Având în vedere că din cuprinsul art. 728 din Codul civil (815 civ. fr.) reiese destul de clar principiul imprescriptibilității acțiunii în partaj, care poate fi cerută oricând de comoștenitori, și nici o posesie—oricât ar fi de prelungită—nu-i poate împiedica de a cere ieșirea din indiviziune; drept de asemenea ce nu se poate pierde prin neîntrebuințare, el fiind o pură facultate pentru moștenitori, care subsistă atât cât și cauza. Și pentru că, în cele din urmă, prescripția nu se întinde la acte de asemenea natură. Din însăși chiar definițiunea dată de art. 728 se vede că acțiunea în partaj nu durează decât atât cât ține și starea de indiviziune, pentru că prin ea starea de indiviziune încetează. Or, indiviziunea se termină: 1) prin partaj și 2) prin prescripție (M. Planiol, tom. 3, pag. 504; Baudry-Lacantinerie, tom. 3, pag. 422);

Având în vedere că, în speță, nu poate fi vorba de o prescripție (extinctivă) care să stingă acțiunea în partaj, căci am văzut că această acțiune este imprescriptibilă;

Apoi art. 729 din Codul civil (816 civ. fr.) cere o posesiune; or, prescripția extinctivă se împlinește prin simplul efect al trecerii de timp, fără faptul posesiei. Pe lângă acestea, legea pune prescripția pe aceeași linie cu partajul, arătând destul de clar că prescripția produce aceleași efecte ca și el și că, prin urmare, face să se dobândească proprietatea exclusivă a bunurilor la cari se aplică. Pe de altă parte, textul de mai sus, prevăzând că acțiunii în partaj i se poate opune prescripția, de sigur presupune cazul nostru, când unul din comoștenitori a câștigat pentru el proprietatea unei părți din succesiune printr-o posesie exclusivă. Se lămurește dar cazul prescripției achizitive, în privința căreia cel ce nu mai este proprietar nu poate cere împărțea locului dobândit prin prescripție.

Având în vedere că din momentul ce art. 729 din Codul civil stabilește prescripția ce se poate opune acțiunii în partaj, nu e mai puțin adevărat că această prescripție rezultând din faptul posesiunii (art. 1846 din Codul civil—2228 din Codul civil fr.) trebuie să întrunească caracterele cerute de art. 1847 același Cod (2229 Cod. civil fr.) și să fi avut loc timp de 30 ani în mod continuu, neîntrerupt, publică, liniștită (art. francez adaugă «nechivocă») și sub nume de proprietar. Pentru ca această din urmă condiție să fie îndeplinită, trebuie ca unul din comoștenitori—referindu-ne la speța noastră—sau fiecare din ei să fi posedat un tot sau o parte din bunurile succesiunii cu titlu privat, *pro suo*, adică ca un proprietar exclusiv;

Nu va avea deci loc prescripția dacă moștenitorii au posedat în comun (promiscue) sau separat, dar în virtutea unui partaj vremelnic, sau dacă bunurile succesiunii au fost posedate în tot sau în parte de unul singur sau unii dintre dâșii (moștenitori), dar cu titlu precar, adică atât pentru ei cât și pentru ceilalți; cum ar fi, de exemplu, cazul când unul din comoștenitori care a posedat singur și a dat în fiecare an celorlalți o parte din venitul sau fructele succesiunii. Pentru ca iarăși partajul să nu mai poată fi cerut, textul francez vorbește de o posesiune suficientă, indestulătoare, care să conducă la prescripție;

Acest cuvânt, de sigur, face aluzie la durata prescripției și nu poate viza decât prescripția de 30 ani, care formează dreptul comun. Nu va fi vorba dar de uzuca-

piunea de 10 sau 20, ani care presupune un just titlu, căci acest titlu comoștenitorii—și în cazul nostru—nu-l pot avea decât în urma unui partaj (M. Planiol, tom. 3, pag. 505);

Având în vedere că chestiunea de a se ști în care caz un comoștenitor va putea fi considerat că posedă sau a posedat bunurile succesiunii cu titlu de proprietar exclusiv, deși prezintă dificultăți particulare, totuși, ca efect al acestei posesiuni, întreaga jurisprudență franceză stabilește că de cele mai adeseori în asemenea cazuri, și în speța de față, fiecare moștenitor se va bucura în fapt de partea sa sau de o parte aproximativ calculată, și uzucapiunea se va împlinea astfel, parțial, în profitul fiecăruia din ei. Rezultatul va fi că această posesiune va ține locul unui act de împărțială, care niciodată nu a fost făcut cu formele legale, sau care va înlocui actul de împărțială recunoscut de lege. Prescripția este dar fondată aci, pe prezumpția că bunurile sunt posedate de fiecare din moștenitori cu titlu de proprietar exclusiv, și fără opunere din partea celorlalți, atât timp cât nu a exercitat acțiunea în partaj înaintea justiției. Ceva mai mult, această prezumpție are loc chiar și atunci când un comoștenitor a posedat singur toate bunurile succesiunii; căci, cum am arătat mai sus, acesta a fost autorizat a și le însuși în schimbul unei sume de bani ce a plătit celorlalți moștenitori; (M. Planiol, tom. 3, pag. 505; G. Baudry-Lacantinerie, tom. 3, pag. 423);

Având în vedere că în drept stabilite acestea, în fapt se constată că dela moartea autorului comun, Gheorghe Predescu, cel care a fost împroprietărit în anul 1864 și trecut în tabela lit. A la No. 31, din anul 1872 (epoca morții—a se vedea actul în dosar), timp de 36 ani dar, atât reclamanțele cât și oponentul de azi, toți copiii ai defunctului, până în prezent au stăpânit averea rămasă pe urma tatălui lor în mod separat fiecare, exercitând pe partea lor indiviză fiecare o posesiune exclusivă în sensul condițiilor cerute de art. 1846 și 1847 din Codul civil, fapte ce de altfel se deduc din însăși recunoașterea ambelor părți, consemnată prin jurnalul de ședință din 21 Februarie a. c.;

Considerând, în fine, că, în asemenea condiții, netăgăduindu-se de către nici una din părți folosința separată cu titlu de proprietar, ce fiecare au avut asupra părților indivize încă din anul 1872 până în prezent, mai ales când această folosință s'a exercitat pe un timp ce covârșește spațiul prescripției celei mai lungi; evident că în asemenea caz partajul nu mai poate avea loc în virtutea și a principiilor expuse până aci;

Văzând și dispozițiunile art. 1169 și 1170 din Codul civil:

Pentru aceste motive, judecata admite opoziția făcută de Pavel Gheorghe Predescu și, prin consecință, respinge, ca inadmisibilă, acțiunea în partaj intentată de Dumitra Gheorghe Predescu și alții, etc.

(ss) Ion Gr. Lecca.

Grefier (s) M. M. Sărățeanu.

INFORMAȚIUNI

A apărut în Tipografia ziarului *Curierul Judiciar*: **MOȘTENII ȘI RAZEȘII.**—Origina și caracterele juridice ale proprietății lor, *studiu din vechiul Drept Românesc*, de d-l Sebastian Radovici, avocat din Caracal.

Această interesantă și documentată lucrare a fost premiata de Universitatea din București cu premiul *Hillel*, 1908, și cuprinde 9 coale mari tipar (140 pag.), fiind imprimată cu îngrijire pe hârtie velină.